

JORD- OCH SKOGSBRUKSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 10/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om verkställighet av jordbruksstöd

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 9 april 2014 regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om verkställighet av jordbruksstöd (RP 27/2014 rd) till jord- och skogsbruksutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Katri Valjakka och konsultativ tjänsteman Tiina Malm, jord- och skogsbruksministeriet
- överinspektör Leila Peltola, Livsmedelssäkerhetsverket Evira
- enhetschef Vesa Perätalo, Landsbygdsverket
- produktgruppschef Sari Peltonen, ProAgria Landsbygdscentralernas förbund
- utredningschef Juha Lappalainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av — justitieministeriet.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslår regeringen att lagen om verkställighet av jordbruksstöd ändras så att de bestämmelser som gäller jordbruksrådgivning ska motsvara det system för jordbruksrådgivning som ingår i programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland 2014—2020 och som införs vid ingången av 2015. Då beviljas och betalas ersättningen för systemet för jordbruksrådgivning i form av stöd som delvis finansieras av Europeiska unionen. Jordbruksrådgivning kan ges bl.a. om tvärvillkor, krav på förgröningsstöd, motverkande av klimatförändringen, naturens mångfald, vattenvård och markskydd, miljöersättningar, ekologisk odling, växtskydd, produktionsdjurens hälsa och välbefinnande samt faktorer i anknytning till miljöeffektivitet.

Ersättningen för jordbruksrådgivning ska betalas till rådgivaren eller till rådgivarens arbetsgivare. Rådgivarna ska väljas med iakttagande av lagen om offentlig upphandling. Enligt Europeiska unionens lagstiftning ska det vid urvalsförfarandet iakttagas lagstiftningen om offentlig upphandling.

Dessutom ändras att lagen så att ett beslut som fattats av kommunen kan delges genom vanlig delgivning. De hänvisningar till Europeiska unionens lagstiftning som ingår i lagen ändras så att de motsvarar gällande Europeiska unionens lagstiftning.

De föreslagna bestämmelserna, med undantag för de bestämmelser som gäller systemet för jordbruksrådgivning, föreslås träda i kraft så

snart som möjligt. Bestämmelserna om systemet för jordbruksrådgivning föreslås träda i kraft den

1 januari 2015. Åtgärder för val av rådgivare får vidtas efter det att lagen har trätt i kraft.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

I reformen av EU:s den gemensamma jordbrukspolitik ingår sju av Europaparlamentets och rådets förordningar om olika delområden inom den gemensamma jordbrukspolitik, det vill säga direktstöd, den samlade marknadsordningen, landsbygdsutveckling, horisontella frågor, fastställande av vissa stöd och bidrag inom ramen för den samlade marknadsordningen för jordbruksprodukter, övergångsåtgärder för direkt stöd 2014 och ändring av förordningen om den gemensamma marknadsordningen i fråga om de delar som gäller systemet för gårdsstöd och stöd till vinodlare, framhåller utskottet.

Bland förordningarna märks Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1306/2013 om finansiering, förvaltning och övervakning av den gemensamma jordbrukspolitik och om upphävande av rådets förordningar (EEG) nr 352/78, (EG) nr 165/94, (EG) nr 2799/98, (EG) nr 814/2000, (EG) nr 1290/2005 och (EG) nr 485/2008, nedan den horisontella förordningen, och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1305/2013 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU) och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1698/2005, nedan landsbygdsförordningen. Den horisontella förordningen innehåller bland annat allmänna bestämmelser om jordbruksfonder (om t.ex. utbetalande organ och attesterande organ) och bestämmelser om systemet för jordbruksrådgivning, ekonomisk förvaltning av fonderna, kontrollsystem och sanktioner samt tvärvillkor. Beträffande stöden till lantbrukarna innehåller landsbygdsförordningen bestämmelser om bland annat systemet för jordbruksrådgivning, kompensationsersättningar, miljöersättningar, ersättningar för djurs välbefinnande och ersättningar för ekologisk odling.

Samtidigt med reformen av den gemensamma jordbrukspolitik har Finland berett programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland 2014-2020, nedan landsbygdsutvecklingsprogrammet. Statsrådet antog programmet i april 2014, och därefter sändes det till kommissionen för godkännande. Jordbruksrådgivningen enligt landsbygdsförordningen, den horisontella förordningen och landsbygdsutvecklingsprogrammet införs från och med 2015.

Den nuvarande rådgivningen för gårdarna gäller bara tvärvillkoren och finansieras nationellt, påpekar utskottet. I fortsättningen kommer jordbruksrådgivningen att delvis finansieras med stöd från EU och som ett led i landsbygdsutvecklingsprogrammet. Dessutom innefattar den nya jordbruksrådgivningen ett större temaområde än den rådgivning vi har idag. Enligt landsbygdsförordningen ska rådgivarna väljas med iakttagande av lagstiftningen om offentlig upphandling. Rådgivarna får ersättning enligt systemet. Om de är anställda av någon annan betalas ersättningen till arbetsgivaren. Ersättningen för jordbruksrådgivning finansieras med stöd som delvis betalas av EU och den ska bestå av medfinansiering från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU) och nationell medfinansiering.

Utskottet påpekar att propositionen bara innehåller bestämmelser om själva systemet med jordbruksrådgivning. Regeringen ville att riksdagen behandlar propositionen under vårsessionen 2014 för att Landsbygdsverket ska kunna välja rådgivare redan i år. Då kan det nya rådgivningssystemet införas genast vid ingången av 2015. Bestämmelser om ersättning för jordbruksrådgivning och ersättningsberättigade delområden kommer att ingå i en proposition som lämnas till riksdagen höstsessionen 2014. Den ska innehålla bestämmelser om de programbase-
rade stöd som ingår i programmet för utveckling

av landsbygden i Fastlandsfinland 2020, det vill säga landsbygdsutvecklingsprogrammet (miljöersättningar, kompensationsersättningar, ersättningar för ekologisk odling, ersättningar för djurs välbefinnande och ersättningar för jordbruksrådgivning).

I verkställighetslagen ändras 9 kap. (Genomförande av systemet för jordbruksrådgivning) bland annat så att bestämmelserna motsvarar systemet för jordbruksrådgivning, som alltså införs vid ingången av 2015, i landsbygdsförordningen, den horisontella förordningen och landsbygdsutvecklingsprogrammet. I samma lag ändras 44 § (Systemet för jordbruksrådgivning) så att rådgivningen ska vara av den typ som avses i artikel 15 i landsbygdsförordningen och artikel 12 i den horisontella förordningen. I artikel 12.2 i den horisontella förordningen föreskrivs det om de frågor som ska ingå i medlemsstaternas system för jordbruksrådgivning. Jordbruksrådgivningen kan dessutom innefatta de frågor som avses i artikel 15.4 i landsbygdsförordningen och artikel 12.3 i den horisontella förordningen.

Enligt landsbygdsutvecklingsprogrammet ska jordbruksrådgivning ges om bland annat tvärvillkor, krav på förgröningsstöd, motverkande av klimatförändringen och anpassning till den, naturens mångfald, vattenvård och markskydd, innovationer, miljöersättningar, bevarande av jordbruksmark, ekologisk odling, växtskydd och integrerat växtskydd, produktionsdjurens hälsa och välbefinnande och faktorer i anknytning till miljöeffektivitet, såsom effektiviserad energianvändning och förnybar energi.

Enligt propositionen ska Landsbygdsverket precis som nu vara det organ som väljer de som ger rådgivning. Bestämmelserna i 45 § (Godkännande av rådgivare) ändras för att motsvara landsbygdsförordningen och landsbygdsutvecklingsprogrammet. Enligt det föreslagna 1 mom. ska rådgivarna väljas med iakttagande av lagen om offentlig upphandling (348/2007). Bestämmelsen grundar sig på artikel 15.3 i landsbygdsförordningen som föreskriver att rådgivarna ska utses genom anbudsförfaranden och att urvalsförfarandet ska styras av lagstiftningen om offentlig upphandling. Vidare sägs det att rådgiv-

arna ska väljas och godkännas för den tid som landsbygdsutvecklingsprogrammet gäller. Landsbygdsverket ska stå för valet av rådgivare. Landsbygdsverket får vidta åtgärder för att välja rådgivare redan 2014 efter det att lagen har trätt i kraft. Då kan det nya systemet för jordbruksrådgivning införas genast vid ingången av 2015.

Behörighetsvillkoren för rådgivare är enligt 46 § utbildning på minst andra stadiet som är lämplig för det ämnesområde som rådgivningen gäller. Det stämmer överens med den gällande lagen. När utbildningen på andra stadiet bedöms, jämförs situationen med de studiesystem som gällde när personen studerade. Dessutom krävs det att personen ska ha lämplig erfarenhet av rådgivning. Kompetenskravet bygger också på statsrådets förslag till landsbygdsprogram. Förslaget har beretts på mycket bred bas i ett flertal arbets- och samverkansgrupper. Som det sägs ovan har regeringen underrättat kommissionen om landsbygdsprogrammet, som ska godkännas av kommissionen. Det är mycket viktigt att vid valet av rådgivare säkerställa att rådgivarna har behövlig expertis med avseende på arbets art och omfattning och att rådgivarna väljs skyndsamt, påpekar utskottet. Inte bara yrkeskunskaperna spelar en roll. Rådgivarna bör också ha kunskaper i den aktuella näringsgrenen och de nuvarande rådgivarna bör kunna väljas, när de vidgar sin kompetens till nya delområden inom rådgivningen.

Det är också absolut nödvändigt att propositionen inte bidrar till mer byråkrati. Det gäller alltså att se till att reglerna är så enkla och kostnadseffektiva som möjligt. Vidare bör det säkerställas att rådgivningen kan genomföras tydligt och effektivt.

Under förra programperioden var rådgivning i smågrupper ett mycket effektivt sätt att förmedla information i EU-finansierade jordbruksprojekt, enligt uppgifter till utskottet. I smågrupper kan jordbrukarna diskutera aktuella frågor och jämföra sina erfarenheter med varandra. Smågruppsverksamhet är dessutom en effektiv arbetsform eftersom ömsesidigt lärande är effektivare både för jordbrukarna och med tanke på resurserna än att en enskild rådgivare ger en

jordbrukare rådgivning. Det är bra, anser utskottet, att landsbygdsprogrammet tillåter att rådgivningen i motiverade fall också i fortsättningen delvis kan ges i grupp, med hänsyn till enskilda användares behov.

Sammantaget anser utskottet propositionen vara behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker lagförslaget med anmärkningarna ovan.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslaget utan ändringar.

Helsingfors den 4 juni 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jari Leppä /cent
vordf. Lauri Heikkilä /saf
medl. Markku Eestilä /saml
Lasse Hautala /cent
Reijo Hongisto /saf
Anne Kalmari /cent
Timo V. Korhonen /cent
Pirkko Mattila /saf
Jari Myllykoski /vänst

Mats Nylund /sv
Kari Rajamäki /sd
Janne Sankelo /saml
Arto Satonen /saml
Katja Taimela /sd
Tytti Tuppurainen /sd
ers. Eeva-Johanna Eloranta /sd (delvis)
Lasse Männistö /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Carl Selenius.

RESERVATION

Motivering

Finland har ett mycket byråkratiskt och komplicerat system för jordbruksstöd, som dessutom är mottagligt för fel. Genom den nya lagen (RP 27/2014 rd) bygger man upp ett nytt system för rådgivning med pengar som tas från jordbruksstöden för att det över huvud taget ska gå att starta stödsystemet.

Nästa år sjunker miljöstöden till jordbrukarna. Risker är att de inte längre är beredda att gå med i det viktiga miljöstödsprogrammet. Nedskärningarna i stöden beror på de sparbeslut som regeringen fattat under regeringsperioden och som konkretiseras från och med 2015. De ändrade prioriteringarna i landsbygdsutvecklingsprogrammet för Fastlandsfinland har haft stor inverkan.

Det nya rådgivningssystemet slukar över 28 miljoner euro av stödpengarna till jordbrukarna. När stödsystemet blir allt mer komplicerat och varje jordbruksskifte måste ritas in på kartan, är det inte säkert att jordbrukarna själva längre klarar av att ha kontroll över stödansökningarna och alla förpliktelser. Landsbygdsverket kommer att behöva uppskattningsvis tolv månadsverken när rådgivarna väljs första gången. Det beror bland annat på att det är första gången som valkriterier måste läggas upp. Dessutom beräknas det komma betydligt fler anbud när rådgivarna väljs första gången än de kommande åren. Det hänger samman med att rådgivarna inte kan få ersättning på grundval av godkännande som bygger på den tidigare lagstiftningen. Alla som ger jordbruksrådgivning från och med 2015 måste alltså väljas om.

Vidare finns det en risk för att EU-stödrådgivarna med nuvarande behörighet inte kan fortsätta med sitt arbete till följd av villkoren för anbudsförfarandet. I värsta fall kan det gå så att man med jordbrukarnas pengar anställer en skara högt utbildade rådgivare som inte känner till praktiskt jordbruksarbete och därför inte kan förhindra fel.

Vi anser att ett mindre byråkratiskt stödsystem är billigare både för jordbrukarna och för administrationen. Regeringen har upprepade gånger gett utfästelser om nedbantad byråkrati för företagarna, inte mer byråkrati. Nu sväller byråkratin ut och det kommer att kosta minst 28 miljoner euro om året.

Så regeringen håller sig inte till sitt eget program.

Förslag

Vi föreslår

att regeringen förkastar lagförslaget i betänkandet.

Helsingfors den 4 juni 2014

Anne Kalmari /cent
Jari Leppä /cent
Lasse Hautala /cent
Timo V. Korhonen /cent

Jari Myllykoski /vänt
Lauri Heikkilä /saf
Pirkko Mattila /saf
Reijo Hongisto /saf